

GRONINGER EN GELDERSE RENPAARDEN VAN HET LUCHTRUIM

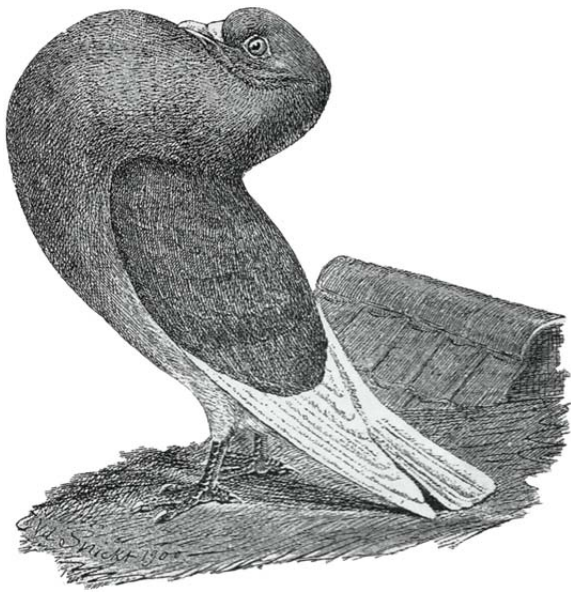
Oeroude Hollandse huisduiven

Door: Pieter Jansma (november, 2008)

Nederland kent van oudsher verschillende lokale vliegduivenrassen. Bekende vlieggrassen waren de hagenaar, de Nederlandse hoogvlieger, de oud-Hollandse tuimelaar en de holle kropper. De slenken vormden een aparte groep met twee variëteiten: de Groninger en de Gelderse.

De Groninger slenk verkeerde lange tijd in een dal, maar kreeg een opleving. Van de Gelderse slenk werd tot voor kort gedacht, dat deze geheel was uitgestorven. Rond de eeuwwisseling werden echter nog enkele fokkers van dit unieke oude Gelderse vlieggras ontdekt.

In een aantekening van Hartogh Heys van Zouteveen (1893) bij de vertaling van een van de hoofdwerken van Darwin staat: *“De slenker is een echte Nederlandsche duif, die men bijna nergens anders aantreft. Hij is grooter dan de veldduif, goed geproportioneerde gebouwd, vliegt uitstekend en moet onder het vliegen hard met de vleugels tegen elkander aanslaan. Er zijn twee variëteiten: de Groningsche en de Geldersche, die alleen in teekening iets verschillen”*. Ongetwijfeld werd hiermee op de witte vlek (bonttekening) van de Gelderse slenk op de voorzijde van de hals gedoeld.

Slenk, tekening van L. vander Snickt (1900)

GESCHIEDENIS VAN DE SLENKDUIF

Hoe lang de slenken bestaan, is onbekend. Gockinga schrijft in het tijdschrift *Onze gevederde vrienden* van 4 augustus 1882, dat de slenk zijn bloeitijd kreeg rond 1800 in Groningen. Vanaf dat moment verkreeg het ras een zekere vermaardheid en werden exemplaren naar alle delen des lands verzonden. Buiten Groningen kregen vooral Gelderse duivenmelkers een voorliefde voor dit uiterst sterke en temperamentvolle ras. Plaatsen als Zutphen, Enschede, Nijmegen, Elst en Arnhem golden als

bolwerken van de slenkenfokkerij. Verder mag de stad Utrecht niet onvermeld blijven.

De voorliefde voor het ras bleek niet bij elke fokker op dezelfde gronden te bestaan. In Groningen hadden het type, de kleur en het temperament de voorkeur. In Gelderland bestond een voorliefde voor uithoudings-, weerstandsvormen, lok- en vliegkwaliteiten. Zo ontstonden geleidelijk aan twee typen slenken: de Groninger en de Gelderse slenk. Toen de pluimveetentoonstellingen eind 19e eeuw in opkomst kwamen, werden de verschillen ongetwijfeld alleen maar groter.

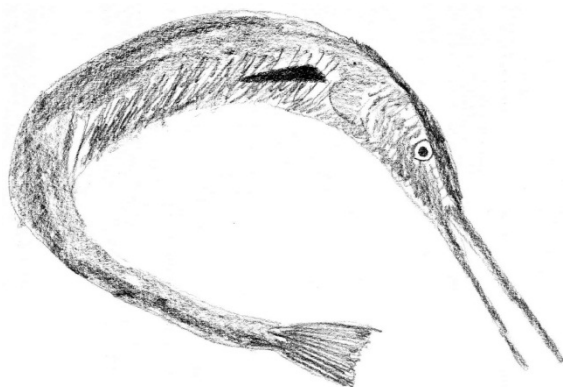
In tegenstelling tot de Gelderse, streefde de Groninger fokrichting vanaf die tijd een uniform type slenk na; geschikt als tentoonstellingsduif. Er werd vooral gefokt op een diagonale stand, een holle rug, een lange sterk achterover gebogen soepele hals en ten slotte op intensievere kleur. Dat resulteerde in 1922 in de eerste officiële standaard van de Groninger slenk. Deze is tot op de dag van vandaag nauwelijks veranderd.

Hoewel de Gelderse fokrichting zich in 1926 verenigde in de 'Nijmeegse Slenkenclub', is niet bekend of er ooit een standaard van de Gelderse slenk heeft bestaan. Niettemin mogen

we aannemen dat er eind 19e eeuw van beide slenkduiven al iets van een richtlijn moet zijn geweest, al dan niet op papier. Want zeker al vanaf 1899 werden beide slenken afzonderlijk gekeurd op tentoonstellingen. Sinds 2010 is er een standaard van de Gelderse slenk en is het ras officieel erkend.

OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN

In 1964 schrijft Van der Vaart in *Avicultura*: *“Wel waren er twee soorten in ons land, namelijk Groninger en Gelderse slenken. De eerste waren breder in de borst met een betere nekslag en vooral korter in bouw. Ze staken beduidend af bij haar Gelderse zusters, die vooral veel langer in rug en staart waren en met een veel smallere borst. Deze eigenschap bezorgden ze bij de Groninger fokkers de naam van ‘Gelderse gepen’ naar de lange dunne vissoort van die naam. Toch waren ook die ‘gepen’ goede vliegers, vooral in de langere vluchten”*. Verheij (1963) merkt in *Avicultura* op, dat de Gelderse slenken wat langer van voren zijn, niet zo zwaar hangend, doch flink vliegend.

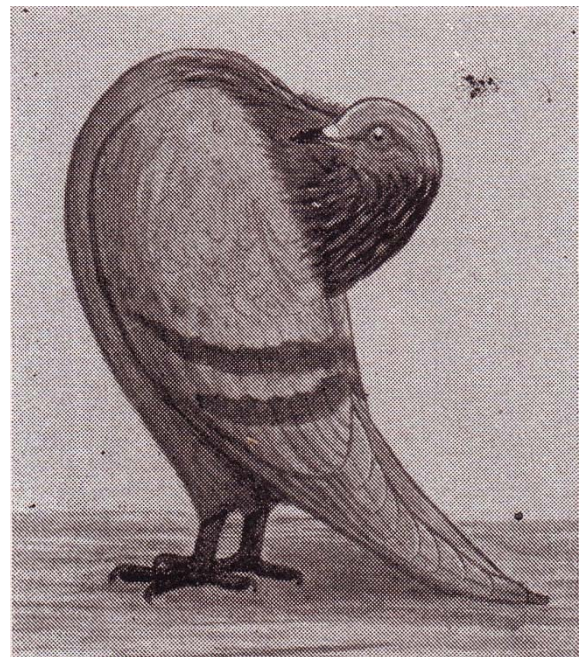
Geep

Spruijt (1935) zei dat de Gelderse slenk veel grover en forser was dan de Groninger, doch housteriger en veel minder elegant in zijn bewegingen. Baldamus (1896) schreef dat de Gelderse slenk niet mag sidderen zoals (red. lees in de mate van) de Groninger en dat de keel met een ronde witte vlek getekend moet zijn. Van Gink & Spruijt (1930) spreken van een min of meer hartvormige vlek aan de voorzijde van de hals. Bij de Gelderse slenk kan de hals licht sidderen of beven (bij slenken grollen genoemd). Hierbij wordt de kop echter niet achterover gegooid tot aan de rug (het zogenaamde hangen), zoals bij de Groninger slenk.

Gelderse slenken, tekening van C. Kokke (2008)

De slenken komen in drie kleuren voor met in totaal negen kleurslagen: geheel wit, (dominant) rood, (dominant) geel, roodbleek, geelbleek, roodspar en geelspar. Bij de spartekening kennen we twee varianten: bandspar en spikkelspar. Beide spartekeningen vormen een (soort van) schimmelfactor. Bij de Gelderse slenk wordt een ronde tot hartvormige witte vlek op de voorzijde van de hals (bonttekening) nagestreefd.

Groninger slenk, tekening van W.F. Hollander (ca. 1935)

In *De duivensport* (ca. 1930) schrijft Sanders een artikel met als titel ‘Een slenkenpraatje’. Met enkele zinsneden hieruit, ronden we het kopje ‘Overeenkomsten en verschillen’ af: *“Het zal zowat een veertig jaren geleden zijn dat we kennis maakten met de slenken! (...) en voor ons jongens waren de Gelderse slenken verreweg favoriet. Als die los waren, zag je ze wer-*

ken, ze 'trokken' en 'zeilden' dat het een lust was (...) Voor ons waren Gelderse slenken en slenken hetzelfde. Groningers waardeerden we niet; dat is later gekomen toen ze in de volière kwamen. Daar maakten de Groningers een beter figuur. Ze waren veel drukker. Hun sprongen en buigingen, hun overdreven trotse manieren was ons een openbaring, waardoor ze gelijk kwamen met hun vliegende naamgenoten".

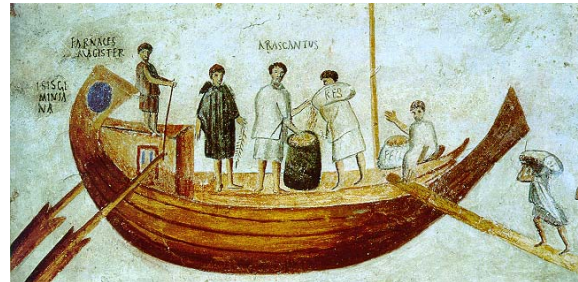
VLIEGEIGENSCHAPPEN

Hoewel bij de Groninger slenk de afgelopen 75 jaar niet specifiek op vlieggedrag is geselecteerd, komt de vliegwijze van beide slenken overeen. De vleugels worden boven en onder krachtig, luid klepperend, tegen elkaar geslagen. Tijdens het vliegen is de kop opgericht en heeft de staart een holle waaivorm. De vliegprestaties bestaan uit drie onderdelen:

- springen: met een klein aantal krachtige vleugelslagen (op)stijgen;
- zwemmen of trekken: zich met krachtige vleugelslagen vooruitwerpen;
- zeilen of drijven: met opgeheven vleugels (langzaam dalend) vooruitvaren.

Hoe steiler de slenk opstijgt (met zo weinig mogelijk vleugelslagen), hoe beter. Wanneer voldoende hoogte is bereikt, begint het zwemmen. Na elke (zwem)slag 'gooit' de slenk zich 10 tot 15 meter vooruit en gaat hij met een schok van soms wel 1 m omhoog. Het zwemmen lijkt op de bewegingen van een hobbelpaard, waarbij het lichaam de vorm aanneemt van een oud Romeins schip. Bij het zeilen staan

de vleugels enkele seconden stil in een V-vorm. Hoe langer een slenk krachtig springt en zwemt met opgeheven kop en gespreide holle staart, des te meer waarde heeft hij.

Oud Romeins (handels)schip

Met de lyrische lofspraak van een schrijver in het blad Chasse et Pêche van 7 mei 1899 over de slenk, ronden we de slenkenvlucht af. Het betreft de volgende woorden: "Deze manier van vliegen van een echte slenk is een prachtig spektakel. Degene die de echte slenker op deze manier heeft zien vliegen, heeft gedurende enkele seconden het spektakel van kracht, elegantie en waardigheid gecombineerd gezien. Men zal zeggen: dat is de taal van de liefhebber! Nee, nee, niet één toeschouwer zonder vooringenomenheid zal het tegendeel beweren".

CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Evenals maatschappelijke verworvenheden, archeologische vondsten en historische gebouwen, maken ook oude dierenrassen deel uit van ons gemeenschappelijk cultuurbezit. In de vaak typische raskenmerken zijn de opvattingen en idealen terug te vinden van onze voorouders. Hoewel een standaard nodig is voor rasbewaking, staan de vliegkwaliteiten voorop!